

มองย้อน
รัฐธรรมนูญ

“มองย้อนรัฐธรรมนูญ”

เริ่มต้นรัฐธรรมนูญไทย

วันที่ 27 มิถุนายน 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามที่คณะราษฎรเสนอมา โดยทรงเติมคำว่า “ชั่วคราว” ไว้ต่อท้าย ทั้งนี้ ได้มีพระราชกระแสรับสั่งแก่คณะราษฎรว่า ให้ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินนั้นไปชั่วคราวก่อน แล้วทรงเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะอนุกรรมการร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินฉบับ “ถาวร” ซึ่งจัดทำเป็นรูปเล่มสมุดไทยขึ้นใช้ต่อไป

พระราชทานรัฐธรรมนูญ

วันที่ 10 ธันวาคม 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งอนันตสมาคม ในพระราชพิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม เมื่อทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญฉบับสมุดไทยที่จัดทำขึ้นทั้ง 3 ฉบับแล้ว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานและประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ในโอกาสเดียวกันนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีฉลองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ในวันที่ 11 และ 12 ธันวาคม 2475 ด้วยถือเป็นการให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญเป็นอย่างมาก

งานฉลองรัฐธรรมนูญ “มหกรรมยิ่งใหญ่ที่สุดแห่งยุค”

เมื่อมี “งานพิธี” คือพระราชพิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ในวันที่ 10 ธันวาคม 2475 แล้ว “งานฉลอง” ก็ตามมา...

ในวันที่ 11-12 ธันวาคม ปีเดียวกันนั้น มีการจัดงานฉลองรัฐธรรมนูญกันทั่วประเทศอย่างคึกคัก มีทั้งการแสดงมหรสพต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นลิเก ละคร โขน จั้ว ภาพยนตร์ การบรรเลงเพลงไทยโดยวงทหารเรือ มีการประกวดการออกร้านค้า การจำหน่ายสินค้าทั่วประเทศที่สำคัญในยุคนั้น อาทิ พระบรมมหาราชวัง ท้องสนามหลวง ท่าราชวรดิษฐ์ วัดราชบูรณะ รวมถึงสะพานพระพุทธยอดฟ้า และตามสถานที่สำคัญในจังหวัดต่าง ๆ และในปีต่อมายังมีการขยายขอบเขตไปฉลองยังสถานทูตไทยในต่างประเทศอีกด้วย

“มองย้อนรัฐธรรมนูญ”

มหกรรมที่ผู้คนตั้งตาคอย

ป. อินทรปาลิต ผู้ประพันธ์หัตถ์นิยายชุดสามเกลอ ได้เขียนถึงบรรยากาศงานรัฐธรรมนูญไว้เมื่อ พ.ศ. 2480 ว่า งานฉลองรัฐธรรมนูญนี้เป็นงานที่ “...ที่บังคับยุ่มยามแฉวงพายุหัดอยากให้มีปีละ 365 วัน งานรัฐธรรมนูญอันเป็นมิ่งขวัญของชาติ งานนี้แหละผู้หญิงที่มีอายุ 12 ขวบ จนกระทั่ง 40 ขวบ เร่งวันเร่งคืนรอคอยด้วยความปรารถนา ก่อนจะถึงงานร้านตัดเสื้อ (ผู้หญิง) ต้องทำงานหนัก แหกพายุหัดเกือบหาเวลากินโรตีมิได้ ผ้าแพรเสื้อกระโปรง ขายราวกับเทน้ำเทท่า...”

ฉลองสิ่งใหม่ที่เรียกว่า ประชาธิปไตย – งานฉลองรัฐธรรมนูญยังคงมีต่อเนื่องอีกหลายปีต่อมาโดยแฝงนัยเชิงประชานิยมและเผยแพร่ความเข้าใจในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ในสังคมไทยดั่งนั้น กิจกรรมภายในงานจะมุ่งเน้นให้ผู้มาร่วมเกิดความซาบซึ้งและศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และเผยแพร่หลักหกประการของคณะราษฎร (เอกราช ความปลอดภัย เศรษฐกิจ เสมอภาค เสรีภาพ และการศึกษา) เช่น การประกวดเรียงความ ประกวดงานประณีต ศิลปกรรม ประกวดละคร โดยเกณฑ์ตัดสินคือ ต้องสร้างความซาบซึ้งในระบอบการปกครอง และรัฐธรรมนูญ

กุศโลบายการเมือง ก่อเกิดนางสาวไทย “การประกวดนางสาวสยาม” หรือที่ปัจจุบันเรียกว่า “การประกวดนางสาวไทย” เกิดขึ้นครั้งแรกในงานฉลองรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2476 เพื่อเป็นกิจกรรมจูงใจให้คนมาเที่ยวชมงาน และกลายเป็นการประกวดสำคัญของประเทศที่ตกทอดมาถึงปัจจุบันแม้งานฉลองรัฐธรรมนูญจะยกเลิกไปแล้วก็ตาม

งานฉลองที่มีวันเล็กรา งานฉลองรัฐธรรมนูญ ลดบทบาทความสำคัญลงมากตั้งแต่ช่วงราวปีพ.ศ. 2490 สืบเนื่องมาจากภาวะสงครามโลก และการเปลี่ยนแปลงกลุ่มบุคคลที่เข้ามาดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2501 เมื่อจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ กระทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้ยกเลิกงานฉลองรัฐธรรมนูญที่เป็นมหกรรมไปโดยสิ้นเชิง คงไว้เพียงงานพระราชพิธีในวันที่ 10 ธันวาคมเท่านั้น

“มองย้อนรัฐธรรมนูญ”

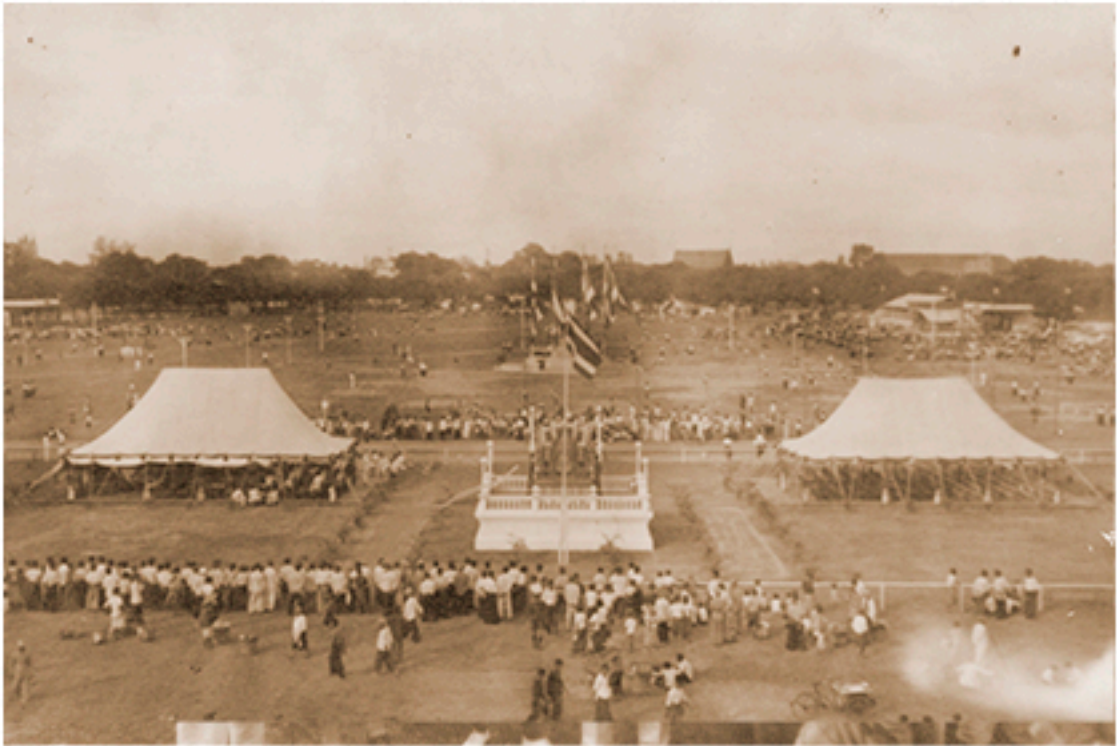
10 ธันวาคม ปัจจุบันวันที่ 10 ธันวาคม คือวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ หรือ วันรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดเป็นวันหยุดราชการ ในส่วนพระราชพิธีจะประกอบด้วยสองกิจกรรม คือ การถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ อาคารรัฐสภา และพระราชพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม โดย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือผู้แทนพระองค์ แต่ภายหลังการย้ายอาคารรัฐสภา ถนนอุทองไ้ ไปที่ถนนสามเสน เมื่อ พ.ศ. 2562 ได้ตั้งพระราชพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ และมีการทำพิธีบำเพ็ญกุศลทักษิณานุปทานพร้อมวางพุ่มดอกไม้ถวายบังคมพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

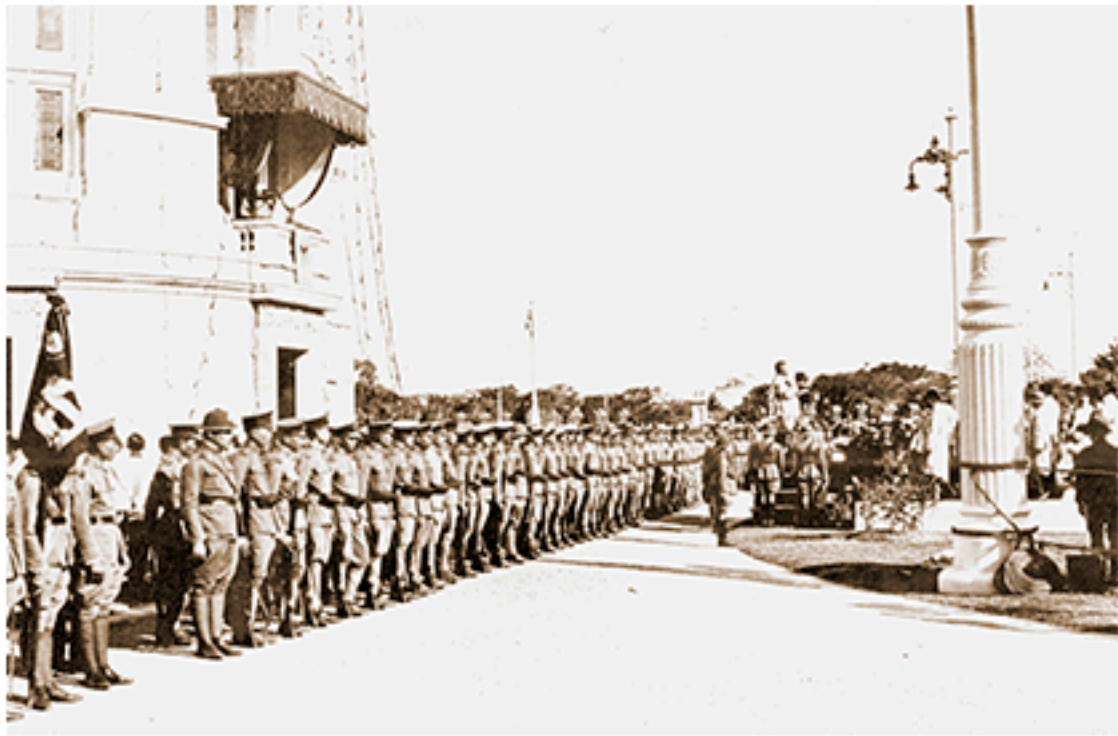

ลูกเสือเดินแถวในงานฉลองรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2476

พิพิธภัณฑ์รัฐสภา

จัดทำโดย กลุ่มงานพิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร